

Oponentský posudek diplomové práce Anny Smékalové

„Karel Hynek: Společně se naplníme, společně se vyprázdníme“

(Ústav české literatury a komparatistiky, FF UK, Praha 2018)

Rozhodnutí Anny Smékalové, že svou práci věnuje rozboru básnického díla Karla Hynka, je třeba ocenit – v české literární vědě se zatím nikdo k podobnému kroku neodvážil.

Surrealistům, pro které je Hynek jednou z nejdůležitějších osobností české poezie 20. století, se sice po vytrvalé snaze podařilo prosadit tohoto autora do slovníků a historických příruček, ale zároveň je zřejmé, že Hynkovo dílo stále ještě nezačalo být čteno a vykládáno opravdu nezávisle na původním surrealistickém „předznamenání“. Není náhoda, že Smékalová se ve své interpretaci mohla soustavněji konfrontovat vlastně jen se dvěma předchozími studiemi o Hynkovi, jež nebyly psány autory hlásícími se k surrealismu – mám na mysli studie Josefa Vojvodíka a Milana Exnera. Jinak jsou v jejím textu podle očekávání nejčastěji citováni Vratislav Effenberger a Petr Král, tedy právě surrealisté (přinejmenším v určitém období), kteří Karla Hynka vyložili natolik zasvěceně a zevrubně, že tím bezmála uzavřeli přístup k jeho dílu i z jiných úhlů pohledu.

Smékalová se ve své práci nepokouší postavit proti Effenbergerovi a Královi nějakou zásadně odlišnou interpretaci, pro značnou část svých postřehů se dokonce snaží zpětně najít potvrzení u některého z obou jmenovaných, ale zároveň je u znát, že ji Hynek zajímá přece jen jinak, než jako reprezentant českého surrealismu přelomu 40. a 50. let – v zásadě tedy určité dobově vymezené poetiky.

Autorka pro svoje čtení Hynka nachází zajímavé spojnice u autorů, jako je Bataille, Freud, Bachtin, Barthes, ale také třeba Hocke (v souvislosti s Hynkovým „manýrismem“). Dobře cítíme, která témata jsou pro ni zvláště přitažlivá: temné podtexty navenek odlehčených básnických hříček, nečekané zvraty v jeho literárních mystifikacích, překvapivé podoby

smyslovosti, „velkolepé setkání Erosa s Thanatem“ (s. 70), „hlubina smutku a melancholie, do které se básník propadá post coitum horečnatých nocí vybičované imaginace *Deníku*“ (s. 83). Proto také vložila do chronologicky pojatého textu několik kratších tématicky uzavřených kapitol, z nichž zvláště zajímavé možnosti nabízí srovnání Hynkovy ironické a jakoby anachronické „dekadence“ s dekadencí původní – konkrétně Hynkova *Deníku malého lorda s Obrácením Raymonda Lulla* od Jiřího Karáska ze Lvovic (kapitola Transgrese: Zkušenost umírajícího těla, s. 75–79).

Občas se neubráníme dojmu, jestli Smékalová všemi těmi kontexty, které chce otevřít, Karla Hynka přece jen trochu nepřetěžuje. Zvláště při výkladu „románku“ *Inu mládí je mládí* nebo *Babičky po pitvě* někdy vzniká pocit až nepatřičného kontrastu mezi Hynkovým mnohoznačným, hravě provokativním stylem a autorčíným komentářem, který jako by text tak trochu měnil v ilustraci určitých psychoanalytických teorií. Pokud Smékalová v závěru o Hynkovi píše, že „jakákoliv snaha o vytvoření jednotného obrazu jeho díla je pro tento typ poezie petrifikující“ (s. 92), možná by sama měla být opatrnější i na „petrifikující“ účinek teoretických konstrukcí. Zvláště když se ve svém textu občas ještě neubrání některým podezřelým formulacím typu „básník cítí“ (s. 22) nebo „básník (...) vypovídá mnoho i o svých životních postojích“ (s. 88) – Hynek je opravdu ten typ autora, který se bytostně vymyká třeba i jenom náznakům jakéhokoliv „co tím chtěl básník říci“. Škrtnout by si asi zasloužily i „metafyzické“ obraty typu „pod tím vším je pravda obnažená“ nebo „pravdivě nahlédnout skutečnost bytí“ (oba s. 88), jež se myslím příliš neslučují s literárněvědnými teoriemi, ke kterým se jinak Smékalová povětšinou obrací.

V různých metodologických, ale i stylistických výhradách by se asi dalo pokračovat, ale nechtěl bych jimi autorce upřít základní přínos její diplomové práce: ochotu obrátit se přímo k Hynkovým básnickým textům a číst je bez zátěže toho, zda odpovídají tomu či onomu postulátu ze surrealistických teorií. To zatím vůbec nebylo samozřejmé. Smékalová se při tom

podářilo upozornit na mnohé hudební, nebo dokonce synestetické kvality Hynkova díla. Nezanedbatelná je i pozornost, kterou věnovala možným významům vznikajícím mezi textem a jeho výtvarným doprovodem (například kresbami Mikuláše Medka). Krom toho její diplomová práce přichází i s jedním literárněhistorickým objevem, jímž je společný text Karla Hynka a Zbyňka Fišera (Egona Bondyho) *Scenario* (patrně z roku 1948): Smékalová ho našla v pozůstalosti Vratislava Effenbergera, a pokud se nemýlím, je vůbec první autorkou, která ho uvedla a interpretovala.

Po zvážení všeho, k čemu mám v této diplomové práci výhrady, i všeho, co mě naopak příjemně překvapilo, navrhuji jako oponent celkové hodnocení: velmi dobře.

V Praze 13. 6. 2018

PhDr. Jaromír Typlt